

załącznik
do uchwały Nr XXXIV/257/2017
Rady Gminy Ryńsk
z dnia 31 marca 2017 r.

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE RYŃSK
NA LATA 2017 – 2019**

I. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny. Program wspierania rodziny w Gminie Ryńsk na lata 2017 – 2019, zwany dalej Programem zawiera cele strategiczne i kierunki działań wynikające z potrzeb i problemów rodzin borykających się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.

Obowiązkiem gminy jest dbanie o dobro jej mieszkańców, a co za tym idzie wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i nie potrafiących samodzielnie rozwiązać swoich sytuacji kryzysowych. Program skupia się przede wszystkim na rozwiązywaniu problemów w rodzinach z małoletnimi dziećmi. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej „rodzinę stanowią osoby spokrewnione lub niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Współczesna rodzina narażona jest na wpływ wielu negatywnych oddziaływań zewnętrznych, które są przyczyną wielorakich przeobrażeń. Można obecnie zaobserwować, iż rodzina obecnie przechodzi kryzys, boryka się z wieloma problemami i coraz częściej ma to negatywny wpływ na zapewnienie dzieciom prawidłowej opieki i wychowania. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować się będą na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu umożliwienia mu powrotu do tej rodziny. Pomoc będzie koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, a także na wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do pełnego funkcjonowania w społeczeństwie.

II. Podstawa prawna:

- 1) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 575);
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn.zm);
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390);
- 4) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2016 r. poz. 487 z późn.zm);
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2016 r. poz. 224 z późn.zm.).

III. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Ryńsk

Miejszem realizacji Programu jest obszar Gminy Ryńsk, na którym zamieszkuje ponad 8500 mieszkańców. Na terenie gminy funkcjonują instytucje jak i też organizacje pozarządowe. Należą do nich Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, Urząd Gminy Ryńsk, służby zdrowia, biblioteka, szkoły, kluby sportowe, stowarzyszenia. Z budżetu gminy finansowana jest rozbudowa i modernizacja szkół, świetlic wiejskich, bazy sportowej, place zabaw dla dzieci oraz rozwój sieci dróg.

Punktem wyjścia do określenia zadań Programu jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk. Liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014 – 2016 przedstawia tabela.

Tabela nr 1 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014 – 2016

Rok	Liczba rodzin ogółem	Rodziny z dziećmi ogółem	Rodziny z 1 dzieckiem	Rodziny z 2 dziećmi	Rodziny z 3 dziećmi	Rodziny z 4 dziećmi	Rodziny z 5 dziećmi	Rodziny z 6 dziećmi	Rodziny z 7 i więcej dziećmi
2014	363	195	61	57	41	25	5	4	2
2015	354	174	40	62	39	22	7	1	3
2016	326	145	41	43	27	24	5	3	2

Z danych wynika, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej maleje. Podobnie rzecz ma się z ilością rodzin posiadających dzieci, a korzystających z pomocy społecznej.

Gmina Ryńsk tak jak wiele gmin w kraju boryka się z wieloma problemami społecznymi, które dotyczą rodzin z jej terenu. Do największych z nich należą: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm. Powody przyznawania pomocy w latach 2014 – 2016 przedstawia tabela.

Tabela nr 2 Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2014 – 2016

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	2014		2015		2016	
	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
UBÓSTWO	310	1 060	289	990	260	859
SIEROCTWO	0	0	0	0	0	0
BEZDOMNOŚĆ	6	6	7	7	3	3
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	87	481	98	559	76	440
W TYM:	57	354	76	461	61	377
WIELODZIETNOŚĆ						
BEZROBOCIE	246	907	221	828	188	690
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	121	295	130	336	118	317
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	126	335	105	269	66	134
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	57	246	51	212	40	175
W TYM:	40	139	31	101	24	79
RODZINY NIEPEŁNE						
RODZINY WIELODZIETNE	13	90	14	90	12	85
PRZEMOC W RODZINIE	1	4	3	10	2	6
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0	0	0	0	0
ALKOHOLIZM	34	78	37	77	31	77

NARKOMANIA	1	1	1	1	2	2
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	5	5	8	11	6	10
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY LUB OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ	0	0	0	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	1	5	3	10	2	5
SYTUACJA KRYZYSOWA	2	9	0	0	1	2
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0	0	0	0	0

Z przedstawionych danych wynika, iż na przestrzeni objętych zestawieniem lat:

- zmalała liczba rodzin i osób korzystających z pomocy z tytułu ubóstwa,
- zmniejszeniu uległa również liczba rodzin i osób w rodzinach z problemem bezrobocia.

Wśród korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej przybywa rodzin objętych wsparciem z tytułu niepełnosprawności.

W podsumowaniu należy stwierdzić, iż większość wymienionych problemów ma negatywny wpływ na sytuację mieszkańców Gminy Ryńsk.

Niepokojącym zjawiskiem jest problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, który ma często ścisły związek z innymi problemami takimi jak: bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia.

Ośrodek Pomocy Społecznej skupia się na wieloaspektowej pomocy rodzinom, które znalazły się w kryzysie. Pomoc udzielana jest zarówno w formie materialnej jak i niematerialnej. Wobec powyższego Ośrodek Pomocy Społecznej oferuje pomoc pracowników socjalnych, specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, terapeuty ds. uzależnień, asystenta rodziny. Pomoc oferują również instytucje współpracujące z samorządem w zakresie udzielanego wsparcia rodzinie. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych na szczeblu gminnym realizowane jest we współpracy ze środowiskiem lokalnym, policją, kuratorami, placówkami oświatowymi, podmiotami opieki zdrowotnej.

Wspieranie rodziny winno być prowadzone za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem. Może ono przybierać dwie formy:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

W sytuacji, kiedy nie ma możliwości zapewnienia w rodzinie prawidłowej opieki i wychowania dziecka, Powiat Wąbrzeski zapewnia pieczę zastępczą w formie rodzinnej lub instytucjonalnej. W myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań gminy należy częściowe pokrycie kosztów związanych z pobytem dziecka w pieczy zastępczej. Poniższa tabela pokazuje liczbę dzieci przebywających w pieczy zastępczej na przestrzeni minionych trzech lat.

Tabela nr 3. Małoletni umieszczeni w pieczy zastępczej w latach 2014 -2016

Lp.	Lata	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej
1.	Rok 2014	6
2.	Rok 2015	7
3.	Rok 2016	8

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa, iż rodzinie, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej może zostać przydzielony asystent rodziny. Jest to osoba wspierająca rodzinę przez pewien czas, współpracująca z nią w taki sposób, aby rodzina potrafiła w przyszłości samodzielnie przezwyciężać trudności, zwłaszcza te związane z opieką i wychowaniem dzieci.

Do najważniejszych zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy rodziną;
- 2) udzielanie rodzinie pomocy w zakresie poprawy jej sytuacji życiowej, w nabywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 3) udzielanie pomocy rodzinie w rozwiązywaniu problemów: socjalnych, psychologicznych, oraz wychowawczych z dziećmi;
- 4) pomoc w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 5) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla dzieci i rodziców, a także motywowanie do uczestnictwa rodziców w grupowych zajęciach kształtujących prawidłowe wzorce wychowawcze oraz umiejętności psychospołeczne;
- 6) interweniowanie w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa rodzin i dzieci;
- 7) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną, w tym dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny;
- 8) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi osobami lub podmiotami, które działają na rzecz dziecka i rodziny.

Stanowisko asystenta rodziny funkcjonuje w gminie od 2015 r. Zatrudnienie asystenta rodziny stanowi uzasadnioną potrzebę, gdyż stanowi on wsparcie również dla pracowników socjalnych. W 2015 r. asystent rodziny pracował z 11 rodzinami, a w 2016 r. z 18 rodzinami.

IV. Cele Programu

1. Cel główny:

Głównym celem Programu jest zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu utrzymania dziecka w rodzinie biologicznej lub jego powrotu do rodziny. Realizacja celu głównego odbywać się będzie w oparciu o wielopłaszczyznowe działania podmiotów pomocowych. Finalnym efektem będzie przywrócenie stabilnej sytuacji rodzinnej. Aby osiągnąć cel główny koniecznym jest wdrożenie celów szczegółowych.

2. Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1	
Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego i wspieranie rodziny	
<i>Zadania</i>	<i>Realizatorzy, partnerzy</i>
Sprawne diagnozowanie problemów w rodzinach	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, wychowawcy w szkołach, Policja, służba zdrowia
Pomoc asystenta rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk
Organizacja posiłków dla dzieci z rodzin ubogich	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, szkoły
Sprawne udzielanie pomocy materialnej	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk

Cel szczegółowy 2 Wspomaganie edukacji dziecka i wspieranie organizowania różnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci	
<i>Zadania</i>	<i>Realizatorzy, partnerzy</i>
Organizowanie dzieciom czasu wolnego	biblioteka, przedszkola, świetlice, szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Umożliwianie umieszczenia dziecka w przedszkolu	Urząd Gminy Ryńsk, oddziały przedszkolne w szkołach
Wyrównywanie szans edukacyjnych wszystkich dzieci	szkoły, biblioteka, oddziały przedszkolne
Zwiększenie liczby miejsc rekreacji dla dzieci, udostępnienie atrakcji dzieciom i młodzieży	szkoły, organizacje pozarządowe
Cel szczegółowy 3 Promowanie wartości rodziny i wzmocnienie więzi jej członków	
Wzmocnienie więzi rodzinnych poprzez międzypokoleniową wymianę doświadczeń	biblioteka, szkoły, świetlice, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Informowanie o instytucjach wspomagających rodzinę	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, szkoły, biblioteki, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Organizowanie festynów, imprez integrujących rodzinę	szkoły, biblioteki, organizacje pozarządowe, szkoły, sołectwa, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Wspomaganie rodzin wielodzietnych i ubogich w dostępie do wypoczynku	szkoły, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Cel szczegółowy 4 Profilaktyka i zapobieganie zjawiskom dysfunkcji rodziny	
Analiza sytuacji w rodzinach i rozpoznanie przyczyn istniejących problemów	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych, poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, szkoły, Zespół Interdyscyplinarny
Monitorowanie sytuacji dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, szkoły, kuratorzy, dzielnicowi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Interdyscyplinarny
Stała pomoc asystenta rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk
Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, informowanie o miejscach pomocy	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
Motywowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami do podjęcia terapii	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Samodzielny Publiczny Ośrodek Zdrowia, kuratorzy, zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie szkoleń dla pracowników wspierających rodziny dysfunkcyjne	Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk

V. Sposób realizacji Programu

Do realizacji założonych celów ustalono następujące działania:

- 1) współpraca instytucji i podmiotów działających w obszarze wspierania rodziny i dziecka;
- 2) wspieranie rodzin w przewycięzaniu problemów natury opiekuńczo-wychowawczej poprzez kierowanie do instytucji oferującej poradnictwo specjalistyczne m.in. wsparcie psychologiczne;
- 3) przydzielanie asystenta rodziny;
- 4) udzielanie pomocy finansowej rodzinom ubogim;
- 5) praca socjalna z rodzinami zagrożonymi dysfunkcjami;

- 6) wsparcie interdyscyplinarne rodzin zagrożonych przemocą;
- 7) współpraca z podmiotami i instytucjami w zakresie realizacji projektów i programów na rzecz dziecka i rodziny;
- 8) partycypacja w kosztach pobytu dzieci w pieczy zastępczej;
- 9) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności.

VI. Przewidywane efekty Programu

Przewiduje się osiągnięcie efektów w wyniku realizacji Programu:

- 1) zmiana postaw społecznych;
- 2) zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego;
- 3) wzrost poczucia bezpieczeństwa socjalnego;
- 4) polepszenie współpracy między instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w realizację niniejszego Programu.

VII. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu będą:

- 1) Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk;
- 2) Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 4) placówki oświatowe;
- 5) asystent rodziny;
- 6) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wąbrzeźnie;
- 7) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wąbrzeźnie;
- 8) Komenda Powiatowa Policji w Wąbrzeźnie;
- 9) kuratorzy sądowi;
- 10) Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie;
- 11) służba zdrowia;
- 12) organizacje pozarządowe.

VIII. Źródła finansowania Programu

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z:

- 1) środki własne gminy;
- 2) dotacji z budżetu państwa;
- 3) środki pozabudżetowe.

IX. Koordynator Programu

Realizacja Programu koordynowana będzie przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Ryńsk

X. Adresaci Programu

Program skierowany jest do rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Ryńsk przeżywających problemy opiekuńczo – wychowawcze zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Ponadto Program adresowany jest również do rodzin, które są już objęte

pieczę zastępczą, a które wyrażają chęć współpracy z pracownikami służb pomocowych na rzecz odzyskania opieki nad dziećmi.

XI. Wdrażanie i monitoring Programu

Monitoring realizacji Programu będzie odbywać się na bieżąco. Polegać on będzie na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Zebrane informacje umożliwią opracowanie dalszych przedsięwzięć. Zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej każdego roku do 31 marca Wójt będzie składał Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za miniony rok oraz przedstawiał potrzeby związane z realizacją zadań.

XII. Podsumowanie

Program ma na celu wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz rozwoju dziecka w rodzinie. Realizacja zadań opisanych w Programie wymaga wsparcia i pomocy ze strony wielu podmiotów. Zintegrowane działania instytucji, przy aktywnym włączaniu osób zainteresowanych, umożliwią poprawne funkcjonowanie rodzin na terenie Gminy Ryńsk, a w przypadku rodzin przechodzących kryzys, umożliwią polepszenie ich funkcjonowania.